

de SURINOEMER

14 augustus 2009
3e jaargang/No. 2

taki a no noti, ma a du na basi
geen woorden maar daden

gratis

PARAMARIBO - De **SURINOEMER** is een gratis onafhankelijk nieuwsblad dat onregelmatig verschijnt. Het doel van de **SURINOEMER** is (een deel van) de culturele interacties tussen Paramaribo en Rotterdam, die in november 2007 zijn begonnen en tot 2010 zullen voortduren, onder één noemer te brengen. In het kader van het uitwisselingsproject ArtRoPa, geïnitieerd door het Centrum Beeldende Kunst Rotterdam, wonen en werken Rotterdamse kunstenaars een periode in Paramaribo en reizen beeldend kunstenaars uit Paramaribo naar Rotterdam om op hun beurt daar voor een werkperiode te verblijven. De **SURINOEMER** is een open podium met een nadrukkelijk niet-commercieel oogmerk, dat deelnemende kunstenaars en betrokkenen uit beide steden de ruimte biedt om in woord en beeld over hun werk en ervaringen te publiceren. Zo informeert de **SURINOEMER** de 'thuisbases' in Suriname en Nederland over de voortgang, eigenaardigheden en wetenswaardigheden van het project en alles wat daar direct of indirect mee te maken heeft. De **SURINOEMER** verschijnt in Paramaribo met een beperkte oplage in gekopieerde vorm. Voor de rest van de wereld is de digitale versie beschikbaar op: www.desurinoemer.net

KON NANGA GO/ KOMEN EN GAAN

In het kader van het ArtRoPa-project arriveerde de Surinaamse kunstenaar **Jhunry Udenhout** op 30 april 2009 in Rotterdam voor een studiebezoek van één maand. Hij viel met zijn neus in de boter van de Oranje Vrijmarkt. Het CBK nam hem vervolgens mee naar onder meer het Louvre in Parijs en bood hem de kans om zijn internationale netwerk uit te bouwen. Op 29 mei 2009 aanvaarde hij voldaan de

Ravi Rajcoomar in het Rotterdamse gastatelier voor zijn nieuwe werk *Double Life*.
(foto: Arnold Schalks)

thuisreis. *Scoop Arts / Agency for Arts & Music* interviewde Jhunry kort voor zijn vertrek naar Suriname over zijn ervaringen. De tekst van dat vraaggesprek is onlangs verschenen op: http://scoop-arts.nl/index.php?action=cmsmsg&cmsmsg_id=884.

Op 1 juli 2009 arriveerden de volgende Surinaamse kunstenaars voor hún residency van drie maanden in de gastateliers van het Rotterdamse kunstenaarsinitiatief Duende. Het zijn:

Rodney Tjon Poen Gie
(www.readytexartgallery.com/rodneytjonpoengie)

en **Ravi Rajcoomar**
(www.ravirajcoomar.com)

meld je aan op

redactie@desurinoemer.net

voor de

SURINOEMER MAILINGLIST

en ontvang automatisch bericht
als het nieuwste nummer verschijnt

Het zesde nummer van de **SURINOEMER** biedt de twee huidige ArtRoPa *artists in residence* **Rodney Tjon Poen Gie** en **Ravi Rajcoomar** royaal de gelegenheid om zich aan het lezerspubliek voor te stellen. Daarnaast combineerde redacteur Arnold Schalks twee gedichten van Surinaamse oorsprong en twee van Nederlandse origine op zoek naar een gemene deler. De redactie wenst u wederom veel leesplezier!

DRIJFHOUT IN EEN ZEE VAN RUIMTE

De schilder/tekenaar/beeldhouwer Rodney Tjon Poen Gie (1962, Paramaribo) maakt deel uit van de vijfde lichting Surinaamse kunstenaars die in het kader van het ArtRoPa project een residency aangeboden kregen in het Rotterdamse kunstenaarsinitiatief Duende. Het is zijn tweede verblijf in Nederland. De Surinoemer nodigde hem uit voor een kennismakingsgesprek.

van onze redacteur Arnold Schalks

Als ik rond 12 uur op de Tamboerstraat aanbel verschijnt Rodney met een vuilniszak in de hand voor zijn gang naar de afvalcontainer. Properheid maakt deel uit van zijn residency. Op weg naar het gastatelier voert hij mij door de hoge gangen van de voormalige school waarin nu het kunstenaarsinitiatief is gevestigd. Bij het betreden van zijn werkruimte moet ik even knippen tegen het felle daglicht. Rodney schenkt oploskoffie. Ondanks het straffe bewind van beeldend kunstenaar en cultuur-escort Ralph van Meijgaard, die Rodney en zijn mederesident Ravi Rajcoomar in de afgelopen drie weken langs zowat alle musea in Rotterdam en Den Haag heeft gevoerd, liggen er op de vloer van het atelier al zes geprepareerde kloeke doeken. Daarop de grillige zwarte contouren van drijfhout. In sommige vlakken staat de aanduiding van een kleur of een titel. We nemen plaats achter zijn lege werktafel. We worden stemhebbende stipjes in een zee van ruimte. Ik vraag hem wat zijn plannen zijn.

‘Ik kijk met mijn Surinaamse achtergrond naar de manier waarop kunstenaars werken in Nederland. Ik probeer me in hun situatie te verplaatsen en me af te vragen hoe ik me met mijn kunst in stand zou kunnen houden als ik hier was. Ik doe dat met de middelen die om me heen zijn. Daar hoort misschien ook een andere manier van werken bij.’

In Suriname gebruikte Rodney de laatste tijd drijfhout. In Rotterdam wilde hij ook met dat materiaal werken, maar het bleek hier maar mondjesmaat te vinden. Als alternatief is hij op doek gaan werken. De eerste keer dat hij met drijfhout werkte was in 2004 toen hij deelnam aan een locatiegebonden project van de FVAS (Federation of Visual Artists in Suriname) in Coronie.

‘Je moest iets maken met het materiaal dat je daar vond. Ik had het idee om iets te doen met de dreiging van het zeewater en het zoete water. Ik heb toen een beeld gemaakt met stukken parwahout die ik aan het strand vond. Ik heb die grillige stukken hout op dezelfde palen gezet die de overheid gebruikt voor de

zeewering. Ze stonden opgesteld in een golvende lijn en symboliseerden het water. Het werk stelde de Chinese draak voor.’

De Chinese draak heeft voor Rodney meerdere betekenissen. Hij is zelf voor een deel Chinees. Met dit project wilde hij iets doen voor de gemeenschap waaruit hij is voortgekomen: zijn familie is afkomstig uit Coronie. Zij behoorden tot de eerste groep Chinese immigranten die te werk werden gesteld om kanalen te graven. Zij hebben gezorgd voor een goede waterhuishouding en een aquaductsysteem aangelegd. Voor een Chinees is de draak een positief begrip. Europeanen zien de draak als iets negatiefs. Ook water heeft die dubbelheid:

‘Water is aan de ene kant bedreigend, maar aan de andere kant kan het ook temperend werken. Ik ben een mix van Chinees en Creool, en dat heb ik vergeleken met de mix van het water daar. Je hebt het zoute water van de zee en het zoete zwarte water van de rivier dat het zoute water terugdringt. Het zoete water heeft bovendien de zaden van de parwaboom uit het binnenland aangevoerd. Die hebben ervoor gezorgd dat er aan de kust een natuurlijke zeewering is ontstaan.’

Het was een groot project waarvoor fondsen werden aangevraagd. Via de FVAS heeft de Chinese gemeenschap ook een bijdrage kunnen leveren. Is er na vijf jaar nog iets van het werk over?

‘Misschien staan bepaalde delen nog. Maar het werk is vergankelijk omdat hout snel kapot gaat in de hitte en de regen, vooral als het niet in de klei staat. Dat was toen ook als vingerwijzing naar de overheid bedoeld, die steeds weer dezelfde vergankelijke houten palen bleef gebruiken, terwijl de mensen angstig waren. Het water kwam steeds dichterbij. Inmiddels wordt er gewerkt aan een echte dijk.’

Hoe ben je tot je kunst gekomen?

‘Als kind creëerde ik dingen in het zand. Ik was vaak alleen bezig op het erf om een afwateringssysteem te maken. Daarna tekende ik dieren. In die tijd was een tante 'Silvie' van mij naar Nederland vertrokken. Zij wist dat ik van tekenen hield en heeft me een dik boek met kleurplaten gegeven. Veel dieren en bloemen. Het is niet meer heel, maar ik heb dat boek nog steeds.

Na de middelbare school ging ik naar de universiteit om Rechten te studeren, maar ik bleef tekenen. Ik maakte portretten van mensen en gaf die gratis weg. Toen ik op het Ministerie van Justitie werkte vroeg iemand die ik geportretteerd had: ‘Waarom ga je niet naar de Academie?’ Ik heb er heel even over nagedacht: ‘Zal ik mijn studie rechten opgeven?’ De tijd was nog niet rijp. Ik had me het werken bij Justitie toch wel heel anders voorgesteld. Op het moment dat ik me inschreef voor mijn rechtenstudie werd de coup gepleegd. Ik had

toen ook al gesolliciteerd bij Justitie; die dingen lagen in elkaars verlengde. Door de staatsgreep heb ik een jaar geen les kunnen volgen. En toen de lessen eenmaal werden hervat waren mensen bang om openlijk over dingen te praten. In die situatie ben ik jaren bij Justitie gebleven. De stemming in mijn werkkring verslechterde. Overall werden mensen in dienst genomen op grond van politieke overwegingen.

Uiteindelijk heb je toch voor de kunst gekozen. Je bent in 1994 in de richting schilderen/tekenen afgestudeerd aan de Academie voor Hoger Kunst en Cultuur Onderwijs (AHKCO). Heb jij voor je opleiding tussen het Nola Hatterman Instituut en de AHKCO moeten kiezen?

‘Nee, het is ook al zo lang geleden. Nola was in het begin van de jaren negentig nog in een beginfase. Nu zie je dat er een lesprogramma is. Ik ging er af en toe wel heen voor workshops. Je komt er dezelfde mensen tegen die ook bij Culturele Creatieve Vorming werken.’

Is Paramaribo eigenlijk niet te klein voor twee kunst-academies?

‘Beide instituten houden zich bezig met het vormen van kunstenaars. Het AHKCO is een HBO-opleiding die volgens een staatsbesluit toelatingseisen stelt. Studenten moeten een strak vakkenpakket hebben. Ik ben er een voorstander van dat er onderscheid wordt gemaakt tussen studenten met verschillende niveaus. Iedereen moet ongeacht zijn leeftijd een kans krijgen. Maar ikzelf vind dat je een bepaalde basis moet hebben voordat je op de academie kunt studeren. Je moet wat boeken over kunst hebben gelezen. Een te groot verschil in niveau zou wel eens problemen kunnen geven bij het lesgeven. Er is overigens al langer een derde kunstopleiding in Paramaribo: het Instituut voor de Opleiding van Leraren (IOL) dat specifiek docenten Beeldende Vorming opleidt.’

De Nola Hatterman Art Academy is meer in beeld met projecten dan de AHKCO. Ze zijn vaak op tv en in de krant te zien met projecten.

‘Nola heeft de backing van de Nederlandse Ambassade. Er bestaat een goede verstandhouding met Nola directeur Rinaldo Klas. Daardoor zijn er betere financiële vooruitzichten. Dat heeft een lange traditie. In de beginjaren pushte de toenmalige onderdirecteur van Cultuur het Nola Hatterman Instituut. Hij was een tegenstander van de Academie. Een kunstacademie moest volgens hem geen eisen stellen aan studenten. Iedereen moest kunnen komen studeren. Nola is dan ook als tegenhanger ingezet van de Academie. De Nola Hatterman Art Academy is een stichting, dat geeft ze een aparte status. Nola wordt niet door de overheid gecontroleerd, maar de docenten worden wel door de overheid betaald. Het AHKCO staat onder staatstoezicht

en moet verantwoording aan de overheid afleggen.’

De rivaliteit tussen de instituten bestaat nog steeds. Dat is hinderlijk.

‘Als je dat niet doorhebt, laat je je gebruiken. Een sterk punt van Nola is, dat de kunstenaars die daar afstuderen bij elkaar blijven. Ze hebben een sterke band met elkaar en het instituut. Toen ik in 1994 afstudeerde van de Academie moest ik alles zelf doen. We waren als los zand.’

Hoe is het je sindsdien als kunstenaar vergaan?

‘Mijn probleem met Suriname is etniciteit. Voor politici is dat een factor om aan de macht te komen. Zij wijzen de mensen op verschillen en leggen de nadruk op het behoud daarvan. Omdat ik van verschillende etniciteiten ben probeer ik, door verschillende elementen te gebruiken, mensen bewust te maken dat je in eerste plaats Surinamer bent en niet een Creool of Chinees. Wat niet direct deel van jouw familie is is óók deel van jou. Ik heb wel last van die etniciteit. Ze zeggen vaak: ‘Je bent vlees noch vis.’ ‘

Ook in de kunst speelt etniciteit een rol: Ooit verscheen er in de krant een oproep aan Surinamers om ideeën aan te dragen voor het monument ter herdenking van de massaslachting in het marrondorp Moiwana.

‘Er was een *meeting* georganiseerd om daarop te reageren. Toen ik daar kwam proefde ik dat ik niet welkom was. De organisatoren lieten blijken dat je verbonden moest zijn met hun cultuur. Het feit dat ik toen al werkte met Afaka-tekenen maakte geen verschil. Ik ben deels Afro van mijn moeders kant, maar ik was gewoon geen boslandcreool, dus ik kon niet meevoelen wat deze groep heeft meegemaakt.’

Werk je wel genoeg aan je netwerk?

‘Een beetje via de FVAS. Ik bezocht een keer een expositie van de Federatie en heb me daar toen als lid ingeschreven. Voor die tijd had ik nog nooit geëxposeerd. Het verkopen van werkstukken gemaakt op de academie was aan regels gebonden. Wat me in de FVAS aantrok was de stabiliteit en de status. Je moet ook een beetje berekenend zijn. Ik ga niet meer in een organisatie zitten met mensen die geen geld hebben. Bij de FVAS ben ik in een rijdende trein gestapt en probeer ik zoveel mogelijk te participeren. Ook de Readytex Art Gallery helpt aardig.’

Je bent als coördinator Staatscollectie in dienst van het Directoraat Cultuur. Hoeveel tijd blijft er over voor het kunstbedrijf?

‘Het werk voor het directoraat is niet alleen kantoorzitten, maar in mijn visie ook veldwerk. Ik moet contact leggen

met kunstenaars, ateliers bezoeken, adviezen geven hoe de collectie aan te vullen. Mijn voorganger was kunsthistorica en zij gaf mij *insight* hoe belangrijk een gedegen collectie is.'

Wat gebeurt er met de werken die voor de collectie worden aangekocht?

'De bedoeling is dat ze deel blijven van de verzameling en geëtaleerd worden in overheidskantoren. Soms geven directeuren de kunstwerken mee aan hoogwaardigheid-bekleders. En ik moet dan zeggen: *'Als je werk aankoopt, moet het blijvend zijn en niet later als cadeautje aan gasten worden weggegeven'*. Ik heb eens voorgesteld: maak een stichting van de Staatscollectie. Dan kun je fondsen aanvragen in Nederland. Maar ze willen niet.

Wat is voor jou de functie van de Staatscollectie?

'De collectie hangt nu op de verschillende ministeries. Die kunstwerken gaan nergens meer naar toe, die gaan hier kapot. Het is niet mijn idee, maar ik ben voorstander van een *National Gallery*. Zo'n plek is belangrijk voor het onderhoud van de collectie, voor het kunsthistorisch overzicht, voor jonge kunstenaars zodat ze kunnen zien waar ze vandaan komen en voor het toerisme. Kortom bewaren voor het nageslacht. Een voorstel is om daarvoor het Presidentieel Paleis te gebruiken. Het is met veel geld gerestaureerd en de president wil er niet wonen omdat er daar waarschijnlijk geesten zitten. Laten we hopen dat Cultuur-directeur Stanley Sidoel zegt dat de de *National Gallery* prioriteit heeft.'

Hoe belangrijk is de rol die Nederland op cultureel, politiek en maatschappelijk opzicht speelt in Suriname?

'Dat is een vraag die veel politici ook bezighoudt. ook om de grote groep Surinamers in Nederland. Hoe positioneer je je? Hoe hou je Nederland te vriend? Maar hoe wil je ook het Caribisch gebied en Zuid-Amerika te vriend zijn? Daarvoor moet je een soort spokedans uitvoeren. Nederland biedt in financieel opzicht een zeker houvast. Nederland heeft een vinger in de pap bij Europese fondsen. Nederland heeft daarnaast op alle vlakken invloed op Suriname. Als Nederland maar even kucht vraagt men zich in Suriname af of dat iets te betekenen heeft. We zijn geen echte soevereine staat. Als er hier iets verandert dan zal Nederland daar hoe dan ook altijd commentaar op hebben. Wat soms ook nodig is. Maar persoonlijk ben ik natuurlijk blij dat ik via het ArtRoPa project een kans heb gekregen om deze residency in Nederland te doen. Hier in Duende heb ik mijn grootste atelier ooit. Mijn dank aan het CBK en Duende is dan ook erg groot.

Wanneer is je residency geslaagd?

'Je hebt verschillende niveaus waarop je kunt slagen.

Er zijn de lange termijn indrukken die je opdoet en de contacten en vrienden die je maakt, maar het directe effect zou zijn als ik hier werk kan maken dat ik kan achterlaten en dat hier wordt gezien en gewaardeerd. Het grootste succes zou zijn als andere Surinaamse kunstenaars hierdoor ook een kans krijgen. Dat zie ik als opdracht!

HET VERTALEN VAN MASKERS

Als ik Rodney's atelier verlaat is het ruim twee uur later. De tweede Surinaamse artist in residence Ravi Rajcoomar (1973, Georgetown, Guyana) heeft al mobiel gebeld om te informeren waar ik blijf. Voor me daalt Rodney beheerst de trap af. Op de eerste verdieping is het gastatelier van Ravi. Zijn werkvloer is al danig bezet met werk. Op de tafel waaraan we zitten liggen twee uit papieren servetten geknipte maskers. Aan de wanden hangen beschilderde doeken. Ze maken deel uit van een nieuw werk met de titel *Double life*, over mensen die gelijktijdig twee rollen spelen. Een spel van schijn en werkelijkheid. De spiegelbeeldig geschreven Engelse teksten op de doeken reflecteren wat er in hoofden zoal om kan gaan. Om te beginnen peilen we die van ons.

van onze redacteur Arnold Schalks

Duende is niet Ravi's eerste residency in Nederland. Daarvoor was hij twee maanden in Amsterdam voor een oriëntatiebezoek aan de Gerrit Rietveld Academie in het kader van een uitwisseling met docenten van de Nola Hatterman Art Academy waaraan Ravi sinds 1998 als docent verbonden is. Ik vraag hem wat hij in Amsterdam heeft gedaan.

'Ik en een collega van Nola waren de eerste docenten die werden uitgekozen om ons in Amsterdam te komen oriënteren. Daar hebben we gekeken hoe ze op de Rietveld lesgeven. Door de komst van docenten van de Rietveld op Nola wisten we al, dat men in Nederland anders te werk gaat. In Suriname werken we wat traditioneler aan de basistechnieken van tekenen en schilderen. In Nederland gaat het eerder om denkwerk, om onderzoek naar een opdracht of thema. De studenten werken er allemaal zelfstandig. Dat is voor ons een hele andere manier om kennis over te dragen.'

Was je tijdens je verblijf aan een bepaalde afdeling verbonden?

'Nee, we hebben zo'n beetje alles gezien en vooral ook vakken die we op Nola zouden willen introduceren. Bijvoorbeeld grafisch ontwerpen, werken met beeld en geluid, of druktechnieken. We weten dat onze studenten daarin geïnteresseerd zijn. Docenten uit Nederland hebben in het verleden al eens workshops zeefdrukken en etsen gegeven en dat was een groot succes. We zouden die vakken in ons lesprogramma willen opnemen. Het probleem is, dat we weinig ruimte en apparatuur hebben. We bekijken met de Rietveld of daar iets geregeld kan worden.'

De Academie voor Hoger Kunst en Cultuur Onderwijs (AHKCO) beschikt wel over een afdeling grafische vormgeving. Zouden Nola en de AHKCO hun krachten niet moeten bundelen?

'Ik begrijp niet waarom er wrijving is tussen die twee instituten. In sommige gevallen werken we wel samen, zoals bij het project met 'the one minute' videos (http://www.ahkco.net/tom_sr.html, red.). Of toen ex-AHKCO student Remy Jungerman een zeefdrukworkshop gaf op Nola. Als we onze krachten zouden bundelen, zouden we onze studenten meer mogelijkheden kunnen bieden. Het is maar vijf minuten lopen van Nola naar de AHKCO. Ik heb er zelf nooit aan gedacht, maar het zou best kunnen dat ik een keer met de mensen van de AHKCO ga praten.'

Ravi geeft op Nola les in het vak figuur- en portrettekenen. Ik vraag hem wat hij op de Rietveld heeft geleerd over zijn vak?

'Op het gebied van mijn vak helemaal niets. Er is daar geen afdeling waar ze bezig zijn met modeltekenen. Dat wist ik niet van tevoren. Ze werken daar met een totaal andere opzet, heel conceptueel. Je ziet wel dat studenten bezig zijn met figuren of gezichten maar dan vanuit een heel andere benadering. Het is interessant om te zien hoe ze daar mee omgaan. Maar bij ons zijn de basistechnieken van het modeltekenen toch erg belangrijk. Ik zou dat niet willen verliezen.'

Zou je het vak modeltekenen conceptueel kunnen benaderen?

'Ik kan me een andere manier voorstellen om een figuur op te zetten door, in plaats van te tekenen, stukjes papier of bladeren te gebruiken. Met dat andere materiaal krijgen de studenten het gevoel hoe ze iets moeten opbouwen. Ik wil zo'n andere manier altijd weer combineren met tekenen. Elf jaar geleden gaf ik boetseerles. Door te boetseren kregen de studenten het gevoel voor een gezicht. Als ze dat daarna moesten tekenen, zat dat gevoel al in hun handen.'

Hij heeft de kennis die hij op de Rietveld heeft opgedaan nog niet op Nola in de praktijk kunnen brengen omdat hij na zijn terugkomst in Paramaribo snel weer naar Nederland moest voor het ArtRoPa-project. Hij kan zijn ervaringen pas in oktober toepassen in de les.

Omdat er voor mij geen rechte lijn loopt van het kop- en figuurtekenen naar het conceptuele taalwerk dat nu zijn atelier siert vraag ik hem iets over zijn loopbaan als kunstenaar te vertellen.

'Het is op de lagere school begonnen. Ik was altijd bezig met tekenen. Op alle scholen waar ik heb gezeten kreeg ik altijd de hoogste cijfers van de klas. Er werden opdrachten gegeven: een landschap, een stilleven, een vrije opdracht. Ik was altijd een uitschieter. Op de Mulo had ik een klasgenoot die op Nola zat. Hij was goed, maar ze vonden mij toch beter. Na de Mulo ben ik naar de technische school gegaan. Ik leerde daar automontage en kreeg technisch tekenen. Daarin was ik ook goed. De docenten raadden me aan me verder te ontplooiën. Na jaren heb ik die klasgenoot van de Mulo toen weer ontmoet. Hij vroeg me of ik nog wat deed met tekenen. Hijzelf was allang met de kunst gestopt. Hij heeft me gemotiveerd om naar de academie te gaan. Ik had daar zelf nooit echt aan gedacht. Ik ben naar huis gegaan en ben me diezelfde dag nog gaan inschrijven bij Nola. Vanaf dat moment was ik verliefd op tekenen en schilderen. Je denkt dat je kunt tekenen, maar wanneer je echte kunstwerken ziet, dan wil je dat niveau ook bereiken. Ik heb heel hard gewerkt tijdens mijn studiejaren. Ik was altijd heel goed in kop- en figuurtekenen. Toen ik afstudeerde heeft Nola me gevraagd of ik niet lessen in dat vak wilde verzorgen. Ik ben als docent aangenomen en geef er nog steeds les.'

Waaruit bestond jouw eindexamen?

'Het was vroeger zo, dat je voor elk vak tien werken moest laten zien. Het ging om zeven à acht vakken. Men keek dan vooral naar technische vaardigheden en materiaalgebruik.'

Zijn antwoord op mijn vraag met welk vak hij de meeste moeite is ontwapenend:

'Mijn moeilijkste vak was fantasie. Ik kon wel zelf dingen bedenken, maar het uitbeelden ervan kostte me de meeste moeite.'

En wat gebeurde er na de academie?

'Als je bent afgestudeerd ben je zelfstandig en moet je je eigen weg zien te vinden. Maar je kan een jaar lang op Nola onder begeleiding blijven werken. Er wordt af en toe op je werk gereageerd en zo kom je op andere ideeën. Je wordt gestimuleerd om door te gaan met de dingen waarvan je echt houdt.'

Wat zijn de dingen die je nu het meest inspireren?

'Na het kop- en figuurtekenen zijn maskers mijn inspiratiebron. Tijdens een carnavalsoptocht in Paramaribo in februari werd ik geraakt door de maskers die de mensen op hadden. Je ziet zoveel mensen, maar door hun maskers weet je niet met wie je te maken hebt. Het gaat mij niet om het masker zelf, maar om wat erachter schuilt. Hoe mensen zich voordoen is ook een masker. Zo ben ik begonnen met maskers tekenen.'

Maar een masker kan toch ook naar een feest verwijzen?

'Ik heb het over hoe mensen zich kunnen verbergen om te bereiken wat ze willen, zonder dat jij je er bewust van bent. Ik heb zelf veel gezien in het dagelijks leven. Door te observeren begrijp je hoe het kan gaan. Met mijn werk wil ik de mensen daarvan bewust maken. Ik vind het ook als kunstenaar belangrijk dat mensen beter opletten en voorzichtiger zijn. Vooral jonge mensen die aan drugs beginnen. Ik wil altijd dat mensen de goede kant opgaan.'

Kunnen de mensen dat uit je werk aflezen?

'Ik heb een statement over mijn werk. Maar als mensen naar mijn werk kijken kunnen ze het eigenlijk niet zomaar begrijpen. Voor mij is het dan altijd het leukste om over mijn werk te vertellen en voorbeelden aan te halen. Als de mensen daarna mijn statement lezen komen ze altijd weer bij me terug en zeggen: 'Je hebt gelijk.'

Op mijn vraag of hij zelf een masker draagt antwoordt hij ontkennend. 'Maar is taal dan misschien een masker?', probeer ik vervolgens.

'Voor mij wel. Ik vertaal het masker door te schrijven.'

Mijn blik dwaalt langs de wanden van zijn atelier. In de in spiegelschrift aangebrachte Engelse teksten ontcijfer ik aanbevelingen met een sterk maatschappelijke betrokkenheid. Bijvoorbeeld om toch vooral jezelf te zijn en verschillen te accepteren. Is etniciteit dan misschien ook een masker?

'We leven in Suriname in een multiculturele samenleving. Dat inspireert mij. Het leidt tot goede en slechte dingen. Wat ik bijvoorbeeld niet snap is, waarom mensen bezig zijn anderen uit te sluiten. Wat we nodig hebben is openheid tegenover elkaar.'

De komende parlemenstverkiezingen bieden Surinamers een kans om hun kritiek op de huidige gang van zaken in daden om te zetten. Als ik hem vraag hoe hij daarover denkt wordt ik opgeschrikt door het kabaal van een op hol geslagen kunstfluit. Het is de ringtone van Ravi's mobieltje. Hij wimpelt de beller af en steekt een sigaret op.

'Ik ben niet echt een politiek mens. Ik zie wel hoe mensen worden aangetrokken door een partij. Maar wanneer die partij zijn doel heeft bereikt kijkt die nooit meer naar de mensen om. Wanneer het dan niet goed gaat klagen diezelfde mensen die op die partij hebben gestemd dat het niet goed gaat. Hebben ze dan wel goed over hun stem nagedacht? Als ik 's morgens vroeg niet opsta om te werken weet ik dat ik geen brood op tafel kan zetten. Die partijen gaan het echt niet voor mij brengen. Daarom hou ik niet van de politiek'

Ravi is nu voor de tweede keer in Europa. Ziet hij een bestaansmogelijkheid buiten Suriname?

'Het gaat mij om de mogelijkheden die ik hier heb. In Suriname kan ik bijvoorbeeld niet zo'n groot werk maken. Ik kan als kunstenaar wel ideeën hebben, maar in Suriname heb ik de ruimte niet om het uit te voeren. Daarom zou ik veel hier willen doen. Maar ik wil ook graag de dingen die ik geleerd en gezien heb aan mijn studenten overdragen en mijn ideeën uitwisselen met andere mensen die daarin geïnteresseerd zijn. Suriname is ondanks alles een heerlijk land. Ik wil er altijd blijven wonen. Met politiek bemoei ik me zo min mogelijk. Er moeten gewoon jonge mensen aan de beurt komen met frisse ideeën. *That's it.*'

Heb je jezelf een bepaald doel gesteld voor dit verblijf?

'Ik ben al een paar jaar geïnteresseerd in installaties en videokunst. Het zijn vormen van kunst die heel weinig worden beoefend in Suriname. Daar is men meer gehecht aan traditionele schilderkunst. Maar Marcel Pinas, Kurt Nahar en George Struikelblok hebben installaties in Suriname geïntroduceerd. Zij hebben laten zien dat je door andere materialen te gebruiken dezelfde boodschap kunt overbrengen. Dat interesseert me. Ik wil vooral de videokunst in Suriname introduceren.'

Wat heeft je residency tot nu toe opgebracht?

'Ik ben in 1998 afgestudeerd en heb nooit een kans gehad om me op het buitenland te oriënteren. Het is voor een kunstenaar belangrijk dat je veel ziet om je werk sterker te maken. In Amsterdam had ik niet veel gelegenheid om kunst te gaan zien. Daar was het werk, werk, werk. Ik had van Duende niet anders verwacht, maar dat gebeurt nu. Ralph van Meijgaard heeft mij en Rodney naar diverse musea en galleries gebracht in Den Haag en Rotterdam. Zo'n begeleiding had ik niet verwacht. Zonder hem waren we niet ver gekomen. De afgelopen drie weken waren erg leerrijk voor ons. Ik heb zelf nog niet veel contacten kunnen leggen, maar dat gaat zeker gebeuren.'

Hoe denk je deze residency af te sluiten?

'We krijgen van het CBK 'Rechtsachter' aangeboden

als expositieruimte voor onze eindpresentatie. Die ruimte vind ik een beetje te klein voor mijn werk. Ik wil simultaan met de tentoonstelling in het CBK iets in mijn atelier in Duende doen. Ik ben nu ook alvast werk aan het maken voor de ArtRoPa slottentoonstelling in 2010.

Als ik in oktober 2009 terug ben in Suriname wil ik een solotentoonstelling plannen met verschillende media.'

Rotterdam, 24 juli 2009

Rodney Tjon Poen Gie in zijn Rotterdamse gastatelier bij nieuw werk.
(foto: Arnold Schalks)

Het is onwaarschijnlijk, dat Hendrik Marsman (1899-1940) en Henri de Ziel oftewel Trefossa (1916-1975) elkaar persoonlijk hebben gekend. Maar de Ziel zóu Marsmans gedichten hebben kunnen lezen. Omdat ik hou van speculeren plaats ik hiernaast twee mijns inziens verwante gedichten van hun hand. BODA (FEEST) en VLAM zijn begrippen die op het eerste gezicht nauwelijks raakvlakken vertonen. De werkwijzen van de respectievelijke dichters rijmen evenmin: Marsman splitst zijn hoekige VLAM uit de weerspannige rots van taal terwijl Trefossa met lichtvoetigheid en speels gemak zijn FEEST uit dezelfde hoed tovert. Geen spoor van een gedeeld gen. Maar desondanks draaien hun zinnen in een baan om dezelfde kern. En wel zodanig dat Trefossa en Marsman met hun teksten in staat zijn ons Copernicaanse wereldbeeld even aan het wankele te brengen... (AS)

BODA

son
mi son
mi égi-égi son,
yu fes e puru soso mamanten.

san yongu moro mamanten?
san krakti moro mamanten?

son
mi son
mi égi-égi son,
kanti yu wagi na Sranan mofodoro.
mamanten mu fesa na foto,
moe wowoyo na watra,
mu bogo-bogo na busi.

son
mi son
mi égi-égi son,
wi na prapi,
krabasi, ten-ten.
furu wi
nanga mamanten.

Trefossa

VLAM

Schuimende morgen

En mijn vuren lach
Drinkt uit ontzaggelijke schalen
Van lucht en aarde
Den opalen dag.

Hendrik Marsman

FEEST // Zon,/ mijn zon,/ mijn eigen-eigen zon,/ je aanschijn is volkomen ochtend./ Wat is er jonger dan de ochtend?/ Wat is er sterker dan de ochtend? // Zon,/ mijn zon,/ mijn eigen-eigen zon,/ wentel je wagen langs Suriname's drempel./ De ochtend moet gaan feesten ter stede,/ moet gaan jaarmarkten op het water,/ moet gaan dartelen in de bossen. // Zon,/ mijn zon,/ mijn eigen-eigen zon./ Wij zijn de kleischaal/ de drink-kalebas, het blik./ Vul ons/ met de ochtend.

De Surinaams-Hindostaanse dichteres Cándani (1965) en de Nederlandse dichter Jan Arends (1925-1974) hebben een zwerfend bestaan gemeen. Beiden hebben op hun eigen wijze over de schrale toppen van de taal gezworven en daarover gepubliceerd. Cándani voorziet haar melancholieke reisbeschrijving nog van vergezichten terwijl Jan Arends zijn blikveld al tot het uiterste heeft gereduceerd. Er liggen werelden van overeenkomst tussen hun personages. Perspectieven lijken in elkaar te grijpen. Met de combinatie van deze twee gedichten probeer ik de ene tekst de ander in de staart te laten bijten, met als resultaat het poëtisch *perpetuum mobilae...* (AS)

Ook tussen dit jaar verstrijk ik
en overschrijd ik mijn eigen grenzen
en al verstrijkend houd ik aan
en ieder aanhouden is weer verdergaan
Zo verstrijkt de tijd die ik zelf ben
de tijd is mij en ikzelf de tijd
zij vestigt zich in mij en ik bivakkeer in haar
en wij verstrijken samen
uit elkaar in elkaar

Cándani

In
elkaar.Uit
elkaar.Hoe
ik heet.Wie
ik ben.Wat
ik weet.In
elkaar.Uit
elkaar.

Jan Arends

Cándani uit: *de Spiegel der Surinaamse Poëzie*, Meulenhoff, Amsterdam 1995 /
Jan Arends uit: *Lunchpauzegedichten*, De Bezige Bij, Amsterdam 1975

DE SURINAAMSCHE BANK VIERT HAAR JUBILEUM IN 2010 MET EEN BOEK EN EEN TENTOONSTELLING.

Ter gelegenheid van haar 145-jarige bestaan in februari 2010 publiceert De Surinaamsche Bank een boek over de recente geschiedenis van de beeldende kunst (2000-2010) en het culturele klimaat van Suriname. De opkomst van een jonge generatie kunstenaars staat daarin centraal. Naast de publicatie komt er een tentoonstelling in de voormalige monumentale directeursvilla, de tuin van de villa en in enkele bijgebouwen. De tentoonstelling markeert tevens de afronding van het ArtRoPa-project, een samenwerking tussen Surinaamse en Rotterdamse kunstenaars die in 2007 is gestart. De tentoonstelling wil niet alleen de vitaliteit van de jonge generatie kunstenaars tonen,

maar ook aandacht vragen voor actuele cultureel maatschappelijke vraagstukken. Onderwerpen zijn de toenemende druk op het milieu en het kwetsbare regenwoud, de stad versus het binnenland en de diversiteit van de bevolkingssamenstelling van Suriname. Aan de tentoonstelling zullen tien tot vijftien kunstenaars uit Suriname en acht tot tien kunstenaars uit Nederland deelnemen. Met het boek en de tentoonstelling wil de bank de kunst uit Suriname meer bekendheid geven binnen het Caribische gebied en Zuid Amerika. Het boek verschijnt in het Portugees, Engels en Nederlands in een oplage van 3.000 exemplaren. Naast essays en interviews met kunstenaars zal het boek veel foto's bevatten. Het boek wordt uit uitgegeven door KIT Publishers Amsterdam en is in de boekhandel verkrijgbaar.

Thomas Meijer

COLOFON

Het onafhankelijke nieuwsblad de **SURINOEMER** werd op 15 november 2007 door Arnold Schalks in een korjaal op de Gran Rio bedacht.

Redactie:

Kurt Nahar (Paramaribo)
Arnold Schalks (Rotterdam)

Opmaak, eindredactie en webbeheer:

Arnold Schalks

Reproductie en verspreiding papieren Surinoemer in Paramaribo:

Alida Neslo

Aan dit nummer droegen bij:

Thomas Meijer
Arnold Schalks

Reacties aan:

redactie@desurinoemer.net

de Surinoemer website:

<http://www.desurinoemer.net>

de ArtRoPa website:

<http://www.artropa.nl>

De **SURINOEMER** is niet gelieerd aan enige etnische groep, politieke beweging of religieuze overtuiging. Het copyright/beeldrecht op de bijdragen berust bij de schrijvers, fotografen of kunstenaars. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de makers. De opname van bijdragen betekent niet noodzakelijk, dat de redactie het met de strekking van de inhoud eens is.

Het nieuwsblad de **SURINOEMER** en de bijbehorende **SURINOEMER** website worden financieel ondersteund door het Centrum Beeldende Kunst, Rotterdam.

